

ЦИВІЛІСТИКА

ОРЛОВА О. О.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент загальноправових дисциплін
(Навчально-науковий інститут
права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ)

УДК 341.1

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.2.2.8>

ПЕРСПЕКТИВИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Стаття присвячена дослідженню перспектив вступу України до Європейського Союзу. Підкреслено особливу актуальність в аспекті останніх подій в країні, а саме повномасштабним вторгненням російської федерації в Україну.

Зазначено, що неможливо розглядати майбутнє України поза європейським та світовим розвитком, саме тому євроінтеграція та членство в Європейському Союзі є найголовнішою стратегічною метою нашої держави.

Співпраця з ЄС є одним зі способів зміцнення позицій країни у світовій системі міжнародних відносин, засобом реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої та демократичної держави.

Зазначено, що суперечності, які виникають в Україні в процесі європейської інтеграції, необхідно розглядати в контексті Копенгагенських критеріїв.

У зв'язку з цим умовно внутрішньо українські суперечності поділені на три групи: економічні суперечності, тобто такі, що виникають у процесі побудови в Україні ринкової економіки; політичні суперечності, які виникають у сфері функціонування публічної адміністрації, реалізації внутрішньої політики та внутрішньої політичної боротьби; членські суперечності, які спостерігаються в Україні на шляху визнання, адаптації та практичного застосування правового надбання Європейського Союзу.

Також окремо слід виділити суперечності, що виникають між населенням України щодо різного сприйняття європейської інтеграції, не всі громадяни бажають вступити до ЄС, змінити власний спосіб життя та не мають активної громадянської позиції.

До критеріїв, згідно з якими здійснюється оцінка кандидата вступити до Європейського Союзу. Серед них: бути географічно європейською державою, прагнути до членства ЄС, бути з усталеною демократією, мати ефективну ринкову економіку, подолати корупцію, бути готовим і спроможним перейняти весь *acquis communautaire*.

Окреслюються позитивні та негативні наслідки вступу до європейського співтовариства для України.

Робиться висновок, що у відносинах України з ЄС багато питань залишаються відкритими. Проте, на сьогодні в нашої країни є реальні шанси стати членом Європейського Союзу.

Ключові слова: *Європейський Союз, євроінтеграція, копенгагенські критерії, перспективи вступу.*

Orlova O. O. Prospects of Ukraine's access to the European Union

The article is devoted to the study of prospects for Ukraine's accession to the European Union. The special relevance of recent events in the country, namely the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine, is emphasized.

It is noted that it is impossible to consider the future of Ukraine outside of European and world development, which is why European integration and membership in the European Union is the most important strategic goal of our state.

Cooperation with the EU is one of the ways to strengthen the country's position in the world system of international relations, a means of realizing national interests, building an economically developed and democratic state.

It is noted that the contradictions that arise in Ukraine in the process of European integration must be considered in the context of the Copenhagen criteria.

In this regard, the internal Ukrainian contradictions are conditionally divided into three groups: economic contradictions, that is, those arising in the process of building a market economy in Ukraine; political contradictions that arise in the sphere of public administration functioning, implementation of internal policy and internal political struggle; membership contradictions observed in Ukraine on the way to recognition, adaptation and practical application of the legal heritage of the European Union.

Also, the contradictions that arise between the population of Ukraine regarding the different perception of European integration should be highlighted separately, not all citizens want to join the EU, change their lifestyle and do not have an active civic position.

To the criteria according to which the candidate to join the European Union is evaluated. Among them: to be a geographically European state, to aspire to EU membership, to have an established democracy, to have an efficient market economy, to overcome corruption, to be ready and able to adopt the entire *acquis communautaire*.

The positive and negative consequences of joining the European Community for Ukraine are outlined.

It is concluded that many issues remain open in Ukraine's relations with the EU. However, today our country has real chances to become a member of the European Union.

Key words: *European Union, European integration, Copenhagen criteria, prospects for accession.*

Постановка проблеми. Україна з початку свого самостійного існування розмірковувала над тим, який напрям розвитку обрати. Звісно в залежності від того, які особи приходили до влади, цей напрям видозмінювався. Проте, ідея бути членом Європейського Союзу, поступово здобувала все більше прихильників.

Так, у 2014 році відбулося підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [1].

21 лютого 2019 року, набули чинності зміни до Конституції, які закріплюють прагнення України стати членом Європейського Союзу [2].

Доповнено преамбулу Конституції словами про підтвердження «європейської ідентичності українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України», а статті Основного закону словами, що до повноважень президента, Верховної Ради, Кабміну належать, також забезпечення реалізації курсу на набуття повноправного членства України в ЄС.

Проте, перспективи вступу України до Європейського Союзу були невтішними. Цей процес мів розтягнутися на роки.

З початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну 28 лютого 2022 року президент України Володимир Зеленський підписав заяву на членство України в ЄС.

Зрозуміло процедура вступу до ЄС досить тривалий і виснажливий процес, як для країни кандидата так і для ЄС в цілому.

На думку, Кваші О.С. та Синякової А.В., узагалі неможливо розглядати майбутнє України поза європейським та світовим розвитком, саме тому євроінтеграція та членство в Європейському Союзі є найголовнішою стратегічною метою нашої держави. Співпраця з ЄС є одним зі способів зміцнення позицій країни у світовій системі міжнародних відносин, засобом реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої та демократичної держави [3, с. 112].

Наразі українські урядовці та дипломати працюють з високопосадовцями Євросоюзу, аби максимально спростити та пришвидшити бюрократичні процеси. Україна вже направила до ЄС заявку. Проте це лише початок в процедурі вступу України до ЄС, Україна ще має пройти цілу низку кроків: отримати статус кандидата, провести переговори, узгодити договір про вступ, який потім має ще бути схвалений Європейським Парламентом та затверджений Європейською Радою, та після офіційного підписання Договору про вступ ще має бути ратифікований всіма державами-членами ЄС та Україною згідно з їх конституційними нормами.

Отже, метою цієї статті є дослідження перспектив вступу України до Європейського Союзу на підставі аналізу копенгагенських критеріїв, яким має відповідати країна, щоб стати членом ЄС, а також окреслити позитивні та негативні наслідки вступу до європейського співтовариства для України.

Аналіз останніх публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Євроінтеграційні процеси України все більше привертають увагу вчених-науковців, дипломатів, істориків, політологів, економістів та інших зацікавлених осіб. У наукових працях таких вчених, як Адашис Л.І. [4], Кваша О.С., Синякова А.В. [3], Костенко А.М. [5], Макаренко Н.А. [6], Солодкова К.А., Бойчук Д.С. [7] системно та ґрунтовно досліджується створення, розвиток Європейського Союзу, інтеграційні процеси тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Співпраця України та Європейського Союзу має проблеми та суперечності, тому завжди привертала увагу науковців та засобів масової інформації.

Для вступу до Євросоюзу країна-кандидат повинна відповідати Копенгагенським критеріям. Копенгагенські критерії – критерії вступу країн в Європейський союз, які були прийняті в червні 1993 року на засіданні Європейської Ради в Копенгагені і підтверджені в грудні 1995 року на засіданні Європейської Ради в Мадриді.

Критерії вимагають, щоб в державі дотримувалися демократичні принципи, принципи свободи і пошани прав людини, а також принцип правової держави. Також в країні має бути конкурентоздатна ринкова економіка і повинні визнаватися загальні правила і стандарти ЄС, включаючи прихильність цілям політичного, економічного і валютного союзу.

Наступним кроком в Україні є подолання корупції, реформування судових та правоохоронних органів та інші перетворення. Проте, попри зусилля, удосконалення державних інституцій вимагає постійного покращення через недоведеність реформ до кінця.

Важливим чинником у контексті євроінтеграційних прагнень нашої держави є реалізація внутрішньої і зовнішньої політики, можливість та готовність впроваджувати реформи, виконувати свої міжнародні зобов'язання.

До критеріїв, згідно з якими здійснюється оцінка кандидата вступити до Європейського Союзу. Серед них: бути географічно європейською державою, прагнути до членства ЄС, бути з усталеною демократією, мати ефективну ринкову економіку, бути готовим і спроможним перейняти весь *acquis communautaire*.

Суперечності, які виникають у самій Україні в процесі європейської інтеграції, необхідно розглядати в контексті Копенгагенських критеріїв. У зв'язку з цим умовно внутрішньо українські суперечності поділені на три групи: економічні суперечності, тобто такі, що виникають у процесі побудови в Україні ринкової економіки; політичні суперечності, які виникають у сфері функціонування публічної адміністрації, реалізації внутрішньої політики

та внутрішньої політичної боротьби; членські суперечності, які спостерігаються в Україні на шляху визнання, адаптації та практичного застосування правового надбання ЄС. Існують також ще дві групи внутрішньоукраїнських суперечностей: ті, що виникають між Україною та ЄС щодо різного бачення європейської перспективи нашої держави; ті, що виникають між населенням України щодо різного сприйняття європейської інтеграції [5].

«Історія згуртованості та регіональної політики ЄС тісно пов'язана з загальним процесом європейської інтеграції», – зазначає Людмила Адашис [3, с. 143].

Україна, яка знаходиться в центрі європейського континенту, спираючись на безумовну повагу до норм демократичного громадянського суспільства, верховенства права, розвитку ринкових відносин на засадах вільної конкуренції, повинна зайняти належне місце та сприяти новим перспективам розвитку європейських та трансатлантичних відносин.

Наближення національної нормативно-правової бази до стандартів Європейського Союзу потрібне не стільки для Співтовариства, а, насамперед, для України, оскільки приведення у відповідність української системи нормативно-правових актів до положень європейського права підвищить ефективність вітчизняної економіки та рівень життя українських громадян, зміцнить засади демократії. В свою чергу демократизація державного управління є однією з головних передумов інтеграції України до Європейського Союзу.

Серед основних принципів Адаптації законодавства України до законодавства ЄС були визначені такі: верховенство права; неухильність дотримання Україною взятих на себе зобов'язань за чинними міжнародними договорами; врахування сучасного становища українського суспільства; аналітичне обґрунтування запропонованих змін; колегіальність прийняття рішень; прозорість заходів регулювання.

Метою адаптації законодавства України до законодавства ЄС було створення умов для повноправного входження України в європейський правовий, економічний та соціальний простір шляхом зближення законодавства України із сучасною європейською системою права, що забезпечить розвиток політичної, підприємницької, соціальної, культурної активності громадян України, економічний розвиток держави і сприятиме поступовому зростанню добробуту громадян, приведенню його до рівня, що склався у державах – членах ЄС.

Європейський Союз є найбільш успішним інтеграційним об'єднанням у світі, до складу якого входять 27 країн, з населенням близько 450 мільйонів людей.

Відповідно до установчих договорів, для приєднання до ЄС нової країни, усі держави-члени мають одноголосно підтримати державу.

При цьому, якщо фактор війни в Україні, наразі активізував і пришвидшив процес вступу України до ЄС, то на досягнення консенсусу країнами членами ЄС можуть вплинути й інші фактори, пов'язані з Україною.

Перспектива членства в ЄС була та залишається одним із найбільш дієвих інструментів зовнішньої політики ЄС.

Вступ України до ЄС буде вагомим стимулом для зростання торгівлі, продовження реформування держави та виходу на якісно інший рівень розвитку нашої держави, оскільки головна перевага вступу до ЄС полягає у можливості виходу України на один рівень з провідними країнами Європи та прийняття її до об'єднання вільних, економічно розвинутих держав. При цьому як свідчить досвід інших країн вступ країни до ЄС несе цілу низку як переваг, так і негативних наслідків.

Так, до переваг можна віднести: стабільність, демократія; реформування недієздатного національного судочинства; антикорупційна політика; стимулювання зростання ВВП, збільшення робочих місць, підвищення рівня зарплат та пенсій; зниження цін на товари та підвищення якості цих товарів; зростання внутрішнього ринку та внутрішнього попиту; вільний рух робочої сили, товарів, послуг та капіталу; розширення можливостей для освіти; підвищення соціального захисту; ефективний захист прав людини в інституціях ЄС; доступ до ринку в 450 мільйонів споживачів; участь в Європейській колективній безпеці та гарантування, за її допомогою, територіальної недоторканості України; макроекономічна стабільність, нові ринки збуту для українських товарів та додаткові інвестиції, в українську

економіку, надання субсидій деградуєму сільському господарству, зменшення митних тарифів та отримання позитивного сальдо торговельного балансу; ефективний захист прав людини в інституціях ЄС; відкриття кордонів для вільного пересування населення та розширення можливостей для освіти, роботи й відпочинку, забезпечення високого рівня життя населення; стабільність політичної системи та адаптація національного законодавства із законодавством ЄС, реформування недієздатного національного судочинства; поширення української культури в країнах ЄС.

Проте, можна виокремити і ймовірні негативні наслідки вступу України до Європейського Союзу. До них можна віднести: поглиблення демографічного спаду, проблема незаконної міграції та відтоку кадрів; небезпека втягнення України в конфлікт цивілізацій між Заходом і мусульманським світом; часткова втрата суверенітету, невизначеність стратегії розвитку ЄС; втрата, розмивання національної самобутності України.

Багаторічний процес наближення України до європейської спільноти все більше розширював процес співробітництва України з Європейським Союзом, а тому саме зараз (на відміну від минулих років) Україна має великий потенціал того, щоб бути повноправним членом ЄС. Цілком зрозуміло, що нашій державі потрібно зробити та прийняти ще достатню кількість змін на євроінтеграційному шляху, однак з огляду на те, як Україна захищає свою незалежність, є всі підстави стверджувати, що Україні дійсно гідна Євросоюзу, і їй вже не потрібно це доводити [6, с. 369].

Висновки. Підсумовуючи викладене, зазначу, що прагнення України до євроінтеграції є перспективними та важко досяжними, адже крім бажання необхідно виконати ряд вимог, що висуваються ЄС.

Крім цього, не всі громадяни бажають вступити до ЄС, змінити власний спосіб життя та не мають активної громадянської позиції. Попри демографічний показник готовності до євроінтеграції є також і державний, що виражається у низькому рівні життя, корумпованості державних органів, відсталості промисловості тощо.

Проте, не дивлячись на ті проблеми, які ще слід вирішити Україні, наразі наша держава показала себе, як демократична країна, здатна відстоювати інтереси своїх громадян, дотримання прав людини.

Отже, у відносинах України з ЄС багато питань залишаються відкритими. Проте, на сьогодні в нашій країні є реальні шанси стати членом Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2014, № 40, ст. 2021 від Законом № 1678-VII від 16.09.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
2. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Кваша О.С., Синякова А. В. Україна та ЄС: проблеми та перспективи інтеграції в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 23, частина 1, 2019. С. 112–117.
4. Adashys Lyudmyla. Concepts and preconditions of European regional policy. *Philosophy, economics and law review*. Volume 1, 2021. С. 139–145. DOI 10.31733/2078-3566-2020-5-139-145
5. Костенко А.М. Інтеграція України до Європейського Союзу: суперечності та шляхи їх розв'язання: Автореферат ... к. політ. наук спец.: 23.00.02 – політичні інститути та процеси. Суми: Сумський державний університет, 2010. 19 с.

6. Макаренко Н.А. Нові перспективи вступу України до Європейського Союзу: вплив російсько-української війни 2022 року на євроінтеграцію. *Аналітично-порівняльне правознавство*. № 1 (2022), с. 366–369. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.01.66>

7. Солодкова К.А., Бойчук Д.С. Копенгагенські та Мадридські критерії вступу до Європейського Союзу: перспективи для України. *Молодий вчений*. № 11 (75), 2019). URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-11-75-88>

